

ÅRSBERETNING 2003

**PENSJONSORDNINGEN
FOR
APOTEKETATEN**

**Pensjonsordningen
for apoteketaten**

1 STYRETS BERETNING

Generelt

Pensjonsordningen for Apoteketaten er en lovfestet tjenestepensjonsordning for apotekere og ansatte i apotekene. Ordningen er opprettet i medhold av lov av 26. juni 1953 nr. 11.

Pensjonsordningen har ingen ansatte og administreres av Statens Pensjonskasse (SPK), Oslo. Styret består av 5 medlemmer hvorav 1 er kvinne. I 2003 ble styret ledet av administrerende direktør i SPK, Gisèle Marchand. Styret i Pensjonsordningen har i 2003 hatt 6 styremøter og behandlet 74 saker.

Årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift. Pensjonsordningen har pr. 31.12.2003 foretatt forsikringsmessige avsetninger i samsvar med lov av 26. juni 1953 nr 11.

Ved utgangen av 2003 var ansatte ved 521 apotek medlemmer i pensjonsordningen. Dette er en økning på 19 apotek i forhold til 2002. Det var i alt 5 743 aktive medlemmer og 2 730 løpende pensjonsforhold. Det er i 2003 innbetalt i alt 249,9 millioner kroner i premier og utbetalt 121,5 millioner kroner i pensjoner.

Pensjonsordningen driver ikke virksomhet som påvirker det ytre miljø.

Finansiell risiko

Styret har vedtatt en investeringsstrategi med klare rammer for hvilken risiko som skal kunne tas og hvilke investeringer som skal kunne foretas. Strategien innebærer at kapitalen plasseres ut fra et langsiktig perspektiv og med moderat risiko. Aksjeandelen pr. 31.12.2003 var 19 prosent målt i forhold til den totale forvaltningskapitalen. Investeringsstrategien og fullmaktsstrukturen gir etter styrets vurdering god kontroll med forvaltningen av ordningens midler.

Forsikringsrisiko

Risikostyringen på investeringssiden og risikostyringen knyttet til de forsikringstekniske avsetningene sees i sammenheng. Som en konsekvens av dette var aksjeporteføljen gjennom 2003 sikret i derivatmarkedet mot store verdifall. Premiesatsen ble også økt med 2,6 prosentpoeng til 15 prosent med virkning fra 01.04.2003.

Resultat

Årets resultat viser et overskudd på 210 millioner kroner. Det gode resultatet kan relateres til positiv avkastning på investeringer i norske og utenlandske aksjer og aksjefond og avkastning på norske rentepapirer. Beslutningen om at det ikke skulle foretas regulering av bruttopensjonen for løpende pensjoner i 2002, og økningen av premiesatsen med 2,6 prosentpoeng til 15 prosent i 2003 har også bidratt til det gode resultatet. Netto resultat knyttet til finansielle eiendeler er positivt med 293 millioner kroner inkludert endring i urealiserte gevinster og tap. Det er bokført en netto økning i pensjonsforpliktelsene i 2003 på totalt 79,9 millioner kroner.

Årets overskudd på 210 millioner kroner benyttes til å dekke tidligere års underskudd med 131 millioner kroner og avsetning til garantifond med 79 millioner kroner.

Økonomisk stilling

Pensjonsordningen har pr. 31.12.2003 en forvaltningskapital på 3 244 millioner kroner hvorav ca. 69 prosent er plassert i obligasjoner, 19 prosent i aksjer og aksjefond, 6 prosent i utlån og 5 prosent i bankinnskudd. Finansielle omløpsmidler utgjør ca. 80 prosent av forvaltningskapitalen.

Det er ikke krav til egenkapital for Pensjonsordningen for apoteketaten. Styret mener imidlertid at det er hensiktsmessig for pensjonsordningen å bygge opp et garantifond etter samme regler som gjelder for private pensjonskasser. Pr 31.12.2003 er det satt av 78,7 millioner kroner til garantifond. Dette er i henhold til kravene som gjelder for private pensjonskasser. Pr 31.12.2003 er det også satt av 79,9 millioner kroner til premiefond. Premiefondet tilsvarer ordningens overdekning og representerer premier utover det som er nødvendig for å dekke pensjonsordningens forpliktelser. Styret viser til de forsikringsmessige avsetninger der det er foretatt en avsetning på 265 millioner kroner til fremtidig uttak av AFP. Dette er en avsetning som det ikke er krav om for tilsvarende konsesjonsbaserte private pensjonskasser under Kredittilsynets kontrollmyndighet. Styret har imidlertid valgt å foreta en slik avsetning fordi AFP er regulert i loven om Pensjonsordningen for apoteketaten. Korrigert for denne avsetningen ville ordningens overdekning og ansvarlige kapital vært 423,6 millioner kroner.

Faktisk uttak av avtalefestet pensjon (AFP) og uførepensjon er høyere enn de forutsetningene om uttak som er lagt til grunn for de forsikringsmessige avsetningene. Dersom trenden med høyere uttak fortsetter, må pensjonsordningen vurdere å endre forutsetningene om uttak og øke de forsikringsmessige avsetningene knyttet til AFP og uførepensjon. En økning av de forsikringsmessige

avsetningene vil bety en vesentlig svekkelse av økonomien i ordningen. Styret vil derfor følge faktisk uttak av AFP og uførepensjon nøye.

Forslaget om endring av maksimalt pensjonsgrunnlag til 12 ganger grunnbeløpet i folketrygden (G) er til behandling i Arbeids- og administrasjonsdepartementet. En slik endring er en del av arbeidet med å tilpasse ordningens regelverk til bestemmelsene i de pensjonsordningene som Pensjonsordningen for apoteketaten har inngått overføringsavtale med. En pensjonsplanendring til 12 G vil medføre økte økonomiske forpliktelser for pensjonsordningen. En forutsetning for å gjennomføre endringen av maksimalt pensjonsgrunnlag er at pensjonsordningens økonomiske stilling tillater dette.

Overføringsavtalen har bestemmelser knyttet til reguleringen av pensjonene som utbetales fra de pensjonsordningene som er med i avtalen. Av hensyn til økonomien i Pensjonsordningen for apoteketaten bestemte ordningens styre å ikke regulere bruttopensjonen for løpende pensjoner i 2002. Som en konsekvens av dette ble overføringsavtalen med Pensjonsordningen for apoteketaten sagt opp for arbeidstakere som blir medlem av pensjonsordningen etter 01.02.2003.

Konklusjon

Årsregnskapet for Pensjonsordningen for apoteketaten gir etter styrets oppfatning tilfredsstillende informasjon for å bedømme resultatet av pensjonsordningens virksomhet i 2003 og den økonomiske stillingen ved utgangen av året.

Det har vært en sterk forbedring av ordningens økonomi i 2003. Styret er av den oppfatning at ordningens økonomi pr. 31.12.2003 er tilfredsstillende basert på de forutsetningene som er lagt til grunn for regnskapet for 2003. Premien ble fra 01.04.2003 øket med 2,6 prosentpoeng til 15 prosent. Premiesatsen på 15 prosent er videreført i 2004. Styret har tidligere vedtatt å gå over til kvartalsvis forsikringsbetalt premie, men dette er foreløpig ikke godkjent av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Aksjeporteføljen var i 2003 sikret i derivatmarkedet mot store verdifall. De tiltak som ble gjennomført med virkning i 2003, har bidratt til å sikre og forbedre ordningens økonomi. Det vil i 2004 være store utfordringer knyttet til å oppnå tilfredsstillende avkastning på pensjonsordningens verdipapirportefølje, spesielt med dagens lave rentenivå. Styret mener at tidligere gjennomførte tiltak er tilstrekkelige til å bedre pensjonsordningens økonomiske situasjon, forutsatt at lønnsvekst og lignende forhold som påvirker økonomien, ikke overstiger de budsjetterte. Forutsetningen om fortsatt drift er således til stede. Styret foretar en løpende vurdering av behovet for ytterligere tiltak for å sikre ordningens økonomi.

Oslo, 24. mars 2004

Sign:

Gisèle Marchand (leder), Terje Moe Gustavsen, Edvin Alten Aarnes,
Kim Nordlie, Kjell Hundven

2 PENSJONSORDNINGEN

Pensjonsordningen for apoteketaten ble opprettet i 1953. Lov om Pensjonsordning for apoteketaten trådte i kraft 1. juli samme år.

Medlemmer

Apotekere og fast ansatte arbeidstakere i apotek har rett og plikt til medlemskap i pensjonsordningen dersom de har en gjennomsnittlig arbeidstid på minst 15 timer pr. uke. Ansatte ved vaktapotek må ha en lønn som minst tilsvarer tariff lønnen for 15 timer pr. uke i dagtjeneste.

Etter vedtak i Sosialdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet er også personalet ved Norges Apotekerforening, Norges Farmaceutiske Forening, Farmasiforbundet, samt enkelte andre stillinger med tilknytning til farmasien, omfattet av pensjonsordningen.

Pensjonsordningen har 5 743 aktive medlemmer og 2 710 pensjonister. Medlemmene fordeler seg som vist i tabell 1 på forskjellige stillingskategorier.

Aldersgrensen er 70 år for apotekere og provisorer. For øvrige medlemmer er aldersgrensen 68 år, men under visse forutsetninger har man mulighet til å ta ut vanlig alderspensjon fra fylte 65 år (se tabell 2). I tillegg er det mulig å gå av med avtalefestet pensjon (AFP) fra fylte 62 år. (Se eget avsnitt om AFP).

Tabell 1:
Medlemmer i stilling etter stillingskategori

	Menn	Kvinner	Sum
Apoteker	45	51	96
Provisor	76	379	455
Farmasøyt	7	80	87
Reseptar	44	839	883
Laborant	4	1	5
Apotektekniker	84	3 579	3 663
Kontoransatt	67	113	180
Bud/sjåfør	10	1	11
Rengjøringsassistent	0	125	125
Bestyrer	5	12	17
Driftskonsesjonær	87	116	203
Diverse	9	9	18
Totalt	438	5 305	5 743

Tabell 2:
Alderspensjon fordelt på aldersgrenser

	Menn	Kvinner	Sum
65 år	0	366	366
68 år	72	679	751
70 år	115	226	341
Sum	187	1 271	1 458

Administrasjon

Pensjonsordningen for apoteketaten administreres gjennom Statens Pensjonskasse, og holder til i Slemdalsveien 37 i Oslo.

Det er oppnevnt et eget styre, som er pensjonsordningens besluttede organ. Styrets leder er administrerende direktør i Statens Pensjonskasse, mens styremedlemmene utnevnes etter forslag fra arbeidsgiverforeningene (Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon eller NAVO), Norges Farmaceutiske Forening og FarmasiForbundet.

Styret har i 2003 bestått av:

Leder Gisele Marchand – Statens Pensjonskasse.
Direktør Kim Nordlie – Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Generalsekretær Tor Landsverk – Norges Apotekerforening (01.01. – 30.06.2003)
Direktør Terje Moe Gustavsen – NAVO (01.07. – 31.12.2003)
Generalsekretær Edvin Alten Aarnes – Norges Farmaceutiske Forening.
Generalsekretær Kjell Hundven – Farmasi Forbundet.

Følgende personer har vært varamedlemmer til styret i 2001:

Ole Chr. Moen, personlig varamedlem for Gisele Marchand
Kirsten Haug, personlig varamedlem for Kim Nordlie (01.01. – 30.06.2003)
Bjørn Thore Hansen, personlig varamedlem for Kim Nordlie (01.07.- 31.12.2003)
Vibeke Lem Nordahl, personlig varamedlem for Tor Landsverk (01.01. – 30.06.2003)
Anne Kari Bratten, personlig varamedlem for Terje Moe Gustavsen (01.07. – 31.12.2003)
Leder i NFF Martin Bjerke, personlig varamedlem for Edvin Alten Aarnes.
Forbundsleder Berit Regland, personlig varamedlem for Kjell Hundven.

3 PENSJONER

Alderspensjon

Alderspensjon fra pensjonsordningen utbetales når en arbeidstaker slutter i arbeid ved oppnådd pensjonsalder. Pensjonsordningen har en regel om garantert brutto pensjonsnivå, som gjør at pensjonen vanligvis utgjør minst 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Pensjonsgrunnlaget tilsvarer vanligvis den faste lønnen arbeidstakeren har idet han eller hun fratrer sin stilling. Dersom arbeidstakeren har arbeidet deltid, vil imidlertid pensjonsgrunnlaget, og dermed pensjonen, bli redusert tilsvarende ved at vi regner ut en gjennomsnittlig stillingsstørrelse. Dersom medlemskapet i pensjonsordningen har vart kortere enn full pensjonsgivende tjenestetid, det vil si 360 måneder, vil pensjonen også bli redusert tilsvarende.

Avtalefestet pensjon

Medlemmer i pensjonsordningen kan ha rett til avtalefestet pensjon fra fylte 62 år. Avtalefestet pensjon (AFP) er en førtidspensjonsordning som gir eldre arbeidstakere rett til å gå av med pensjon før aldersgrensen.

Loven om avtalefestet pensjon fra fylte 62 år trådte i kraft 1. juli 1999. Det er alltid folketrygdens regelverk som gjelder når medlemmet er mellom 62 og 65 år. Størrelsen på pensjonen fra 62 år tilsvarer som regel den alderspensjonen man ville fått fra folketrygden ved fylte 67 år, pluss et AFP-tillegg på 1 700 kroner pr. måned.

Fra fylte 65 år beregnes avtalefestet pensjon enten etter reglene i folketrygden, eller etter Pensjonsordningen for apoteketatens beregningsmetode for alderspensjon. Fra fylte 65 år foretar Pensjonsordningen for apoteketaten en sammenligning mellom disse to beregningsmetodene, og det er den høyeste av pensjonene som kommer til utbetaling.

Avtalefestet pensjon omfatter ikke apotekere som selv eier apoteket.

Uførepensjon

Uførepensjon kan innvilges medlemmer som på grunn av sykdom eller skade må slutte i arbeid før stillingens aldersgrense. Pensjonen kan ytes midlertidig eller permanent, og for hele eller deler av stillingen.

Full uførepensjon utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. For uførepensjonister regnes også den tjenestetiden vedkommende kunne oppnådd ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen, med i tjenestetiden.

Uførepensjon skiller seg også ut fra alderspensjon ved at man fastsetter pensjonen i forhold til stillingsstørrelsen på pensjoneringstidspunktet, i stedet for å regne ut en gjennomsnittlig stillingsstørrelse.

Etterlattepensjon

Ved dødsfall kan et medlems etterlatte, dersom de oppfyller visse vilkår, ha rett til etterlattepensjon. Ektefelle/registrert partner og barn vil dermed kunne sikres en viss inntekt.

Til og med år 2000 utgjorde etterlattepensjonen for ektefeller/registrerte partnere 60 prosent av den pensjonen avdøde ville fått utbetalt ved aldersgrensen for stillingen. Etterlattepensjon til barn utbetales etter en prosentsats av ektefellepensjonen. Prosentsatsen avhenger blant annet av antall barn.

Fra og med 1. januar 2001 ble det innført helt nye og forutsigbare regler for beregning av etterlattepensjoner. Ved innføringen av de nye reglene gikk etterlattepensjonsordningen over fra å være en bruttoordning, som de andre pensjonene våre, til å bli en nettoordning. Etter de nye reglene skal etterlattepensjonen (både ektefellepensjon og barnpensjon) beregnes som en fast prosentsats av avdødes pensjonsgrunnlag. Etterlattepensjon beregnet etter de nye reglene skal verken inntekstsprøves eller samordnes.

De nye nettoreglene gjelder imidlertid ikke alle. Vi vil derfor i lang tid ha overgangsordninger som gjør at det gamle regelverket (bruttoordningen) fortsatt vil bli brukt i mange tilfeller.

Samordning med folketrygden

Alle pensjonstypene, med unntak av etterlattepensjon etter reglene fra 1. januar 2001, samordnes med ytelser fra andre offentlige pensjons- og trygdeordninger. Ytelsene i folketrygden er årsak til det vesentligste av samordningsfradragene. Endringer i folketrygdens satser har derfor stor betydning for fradragets størrelse.

Overføringsavtalen

Pensjonsordningen for apoteketaten omfattes av overføringsavtalen som er inngått mellom de fleste offentlige pensjonsordningene i Norge. Det betyr at medlemmer som tidligere har opptjent pensjonsrettigheter i for eksempel Statens Pensjonskasse, vil få disse medregnet i pensjonen fra oss, eller omvendt.

Fra 1. februar 2003 er overføringsavtalen opphørt for nye medlemmer i pensjonsordningen, og for medlemmer som sluttet før denne datoen med mindre enn 6 måneders tjenestetid. For disse medlemmene vil rettigheter opptjent i de ulike ordningene bli fastsatt i hver enkelt ordning, de vil ikke bli slått sammen.

De som pr 1. februar 2003 var omfattet av overføringsavtalen vil beholde rettigheter etter den tidligere gjeldende avtalen.

Oppsatte pensjoner

Arbeidstakere som slutter helt i medlemsberettiget stilling uten å gå over på pensjon, har rett til oppsatt pensjon. En oppsatt pensjon utbetales ved stillingens aldersgrense, eller ved innvilget alders- eller uførepensjon fra folketrygden. Retten til oppsatt pensjon forutsetter at den samlede medlemstiden er minst tre år.

Pr. 31. desember 2003 var det 5 278 personer som hadde fratrudd sin stilling før oppnådd pensjonsalder.

4 FINANSIERING AV PENSJONSORDNINGEN

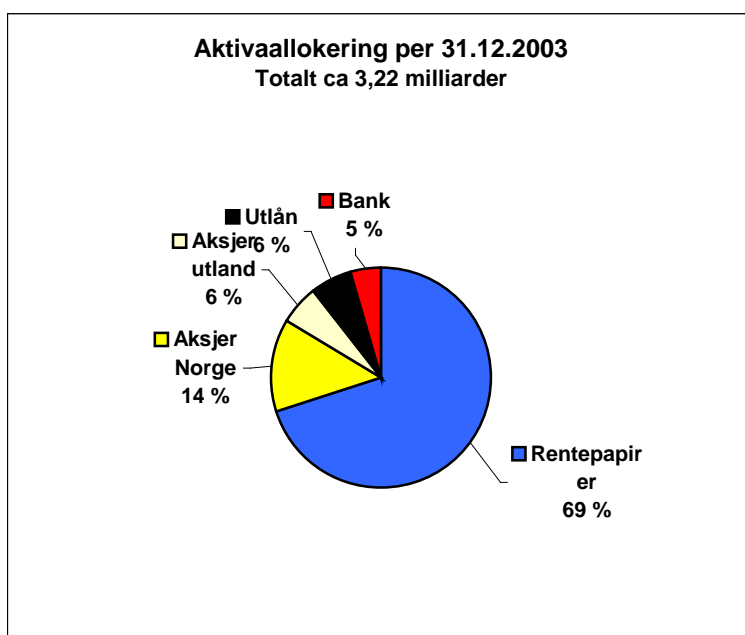
Finansiering av Pensjonsordningen

Målsettingen med pensjonsordningens investeringsaktiviteter er å oppnå en langsiktig avkastning som er høyere enn veksten i pensjonsforpliktelsene. Pensjonsordningen for apoteketatens fondsmidler blir forvaltet av Statens Pensjonskasse. Statens Pensjonskasse skal bidra til at høy avkastning oppnås innenfor rammen av forsvarlig sikkerhet, god risikospredning og likviditet. Investeringsstrategien, styrets overordnede strategidokument, fastsetter nærmere rammene for forvaltningen. Investeringsstrategien reflekterer hensynet til både sikkerhet og akseptabel forventet avkastning, over en lang tidshorisont.

Aktivaallokering

For å kunne dra nytte av et eventuelt oppsving i aksjemarkedet valgte Pensjonsordningen for apoteketaten å holde en relativt høy aksjeandel gjennom året. Dette ble gjort mulig av at det ble inngått sikringsforretninger som reduserte muligheten for å tape penger på aksjeinvesteringene. Med fasit i hånd anses strategien å ha vært vellykket.

Diagrammet under viser hvordan pensjonsordningens kapital på omlag NOK 3,23 milliarder er fordelt i ulike aktivaklasser.

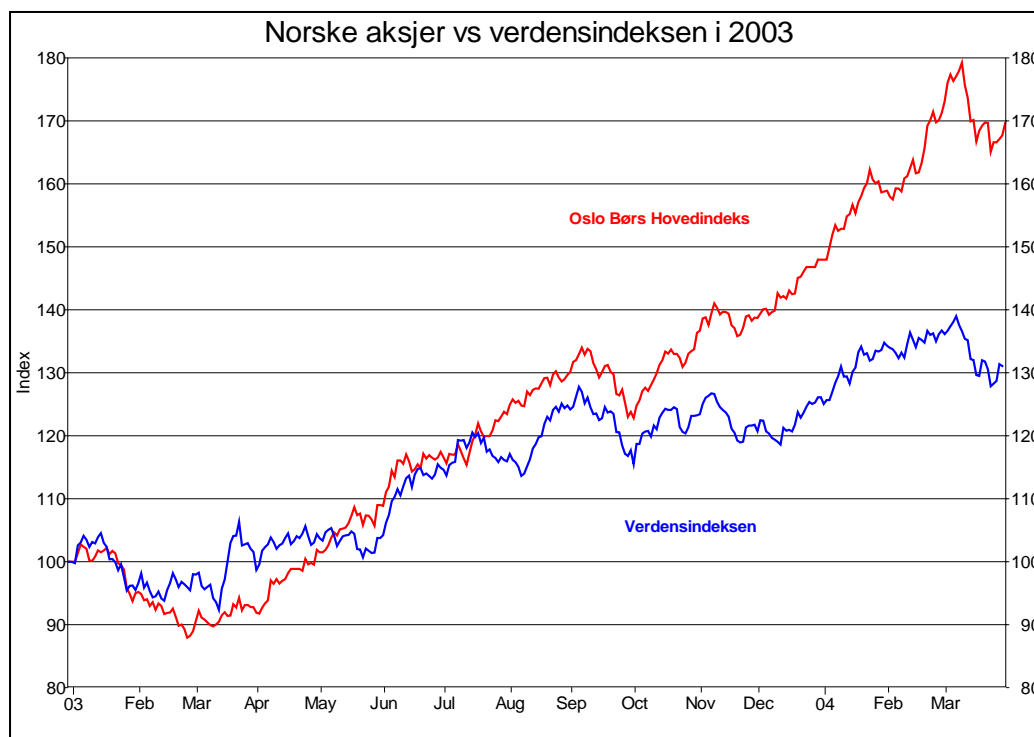
Rentemarkedet i 2003

Første halvdel av 2003 var en urolig periode i de internasjonale finansmarkedene. Krigen i Irak, SARS-viruset og deflasjonsfrykt var de mest fremtredende årsakerne til dette. I urolige tider søker investorer mot lavere risiko. Resultatet av dette var at både amerikanske og europeiske 10-års statsobligasjonsrenter sank vesentlig i første halvår. I Norge var nedgangen enda mer markant. Mens lange renter internasjonalt endte året høyere enn de lave nivåene i juni, fortsatte norske langrenter å synke. Dette ble forsterket av en rekke rentenedsettelse fra Norges Bank. Norsk 10-årig statsobligasjonsrente endte ned omlag to prosentpoeng ved årets slutt.

Durasjonen i pensjonsordningens renteportefølje ble redusert gjennom 2003 som et ledd i en strategi for å sikre en god avkastning på totalkapitalen.

Aksjemarkedet i 2003

2003 ble et særdeles godt år for verdens aksjemarkeder. Negative impulser fra krigen i Irak, terrorfrykt og SARS-virus måtte etter hvert vike plass for de positive trekkene i markedet: Lave renter, tro på økonomisk vekst, bedre selskapsresultater og god tilflyt av penger inn i markedet. *Oslo Børs Hovedindeks (OSEBX)* steg hele 48,4 prosent, mens verdensindeksen *MSCI World Index* steg 25,1 prosent (målt i norske kroner). Fra bunnen ble nådd i slutten av februar 2003 til årets slutt kunne Oslo Børs vise til en oppgang på formidable 73,5 prosent. Årets oppgang plasserer Oslo Børs helt i tet sammenlignet med verdens toneangivende børser. Året sett under ett oppnådde Pensjonsordningen for apoteketaten en avkastning på 48,9 prosent på sine norske aksjeinvesteringer. De utenlandske aksjeinvesteringene ga 27,1 prosent avkastning, målt i norske kroner.

Oslo Børs Hovedindeks vs. MSCI World Index (i norske kroner)

Årets resultat

Pensjonsordningen for apoteketaten oppnådde i 2003 en samlet, verdjustert avkastning på 10,06 prosent på sine investeringer i verdipapirmarkedet og på utlån til medlemmene.

5 LÅNEORDNINGEN

Låneordningen er et tilbud til alle medlemmer i Pensjonsordningen for apoteketaten. Lånerammen er kroner 1 200 000 og lånet skal være sikret ved pant i fast eiendom eller i boligens adkomst dokumenter. Låneformålene er kjøp av egen bolig og utvidelse/ombygging av egen bolig, samt refinansiering av boliglån.

Pr. 31.12.2003 var rentesatsen for boliglån 3,50 prosent og 3,75 prosent for statsgaranterte gjeldsbrevlån og lån til apoteklokaler.

Ved utgangen av 2002 fordelte låneporteføljen seg slik:

	Antall	Beløp
Lån til bolig	579	129 278 827
Statsgaranterte gjeldsbrevlån	51	37 745 196
Lån til apoteklokaler	27	30 075 552
Totalt	657	197 099 575

	Antall	Beløp
Lån pr 01.01.2003	816	267 124 364
Nye lån i 2003	12	10 131 000
Innfridde lån i 2003	171	
Avskrevet lån i 2003		
Løpende lån pr. 31.12.2003	657	197 099 575

6 REGNSKAP OG NOTER 2003

Resultatregnskap 2003:

	Note	2003	2002	Endring i prosent
Driftsinntekter				
Premieinntekter	15	<u>216 614 338</u>	<u>181 490 026</u>	19,4 %
Inntekter fra finansielle eiendeler				
Renteinntekter bank		7 899 025	12 954 926	-39,0 %
Renteinntekter utlån		15 129 369	21 886 181	-30,9 %
Renteinntekter verdipapirer		95 963 039	108 338 188	-11,4 %
Utbytte aksjer/grunnfondsbevis		16 036 468	11 033 770	45,3 %
Urealiserte gevinster/reversering av urealiserte tap på fin. oml.m.		180 986 954	0	
Gvinster ved realisasjon av finansielle eiendeler		77 394 323	33 083 770	133,9 %
Andre inntekter		<u>113 859</u>	<u>191 547</u>	-40,6 %
Sum inntekter av finansielle eiendeler	18	<u>393 523 037</u>	<u>187 488 382</u>	109,9 %
Forsikringsytelser				
Pensjoner	16	<u>121 515 397</u>	<u>125 249 788</u>	-3,0 %
Endring i forsikringsmessige avsetninger				
Avsatt til pensjonsfond	8	79 649 006	82 497 772	-3,5 %
Avsatt til administrasjonsfond	9	3 186 049	3 299 863	-3,4 %
Overført fra sikkerhetsfond (- avsatt til sikkerhetsfond i 2002)	11	<u>-2 941 503</u>	<u>3 250 438</u>	-190,5 %
Sum endringer i forsikringsmessige avsetninger		<u>79 893 552</u>	<u>89 048 073</u>	-10,3 %
Kostnader knyttet til finansielle eiendeler				
Disagio		13 324 878	428 451	3010,0 %
Urealisert tap/reversering av urealiserte gevinster på fin. oml.m.		0	198 112 007	-100,0 %
Avskrivninger lån	6	277 872	55 595	399,8 %
Tap ved realisasjon av finansielle eiendeler		<u>86 670 370</u>	<u>57 608 762</u>	50,4 %

Sum kostnader knyttet til finansielle eiendeler	18	<u>100 273 120</u>	<u>256 204 815</u>	-60,9 %
Driftskostnader				
Administrasjonskostnader	17	18 430 947	14 645 138	25,9 %
Tap på fordringer	7	<u>205 352</u>	<u>0</u>	
Sum driftskostnader		<u>18 636 299</u>	<u>14 645 138</u>	27,3 %
Overført fra(-)/avsatt til kursreguleringsfond		<u>0</u>	<u>0</u>	
Resultat før særlige avsetninger		<u>289 819 007</u>	<u>-116 169 406</u>	349,5 %
Avsatt til/overført fra(-) premiefond	10	<u>79 908 985</u>	<u>0</u>	
Årsresultat	13, 19	<u>209 910 022</u>	<u>-116 169 406</u>	
Overføringer og disponeringer				
Avsatt til/overført fra(-) garantifond		78 714 798	0	
Til dekning av tidligere underskudd		131 195 224	0	
Årets udekkede underskudd		<u>0</u>	<u>-116 169 406</u>	
Sum disponeringer	13	<u>209 910 022</u>	<u>-116 169 406</u>	

Balanse pr 31.12.2003

Eiendeler

	Note	31.12.2003	31.12.2002
Finansielle anleggsmidler			
Obligasjoner som holdes til forfall	2	275 855 951	224 935 082
Bolig- og forretningslån	6	<u>196 398 085</u>	<u>267 124 364</u>
Sum finansielle anleggsmidler		<u>472 254 036</u>	<u>492 059 446</u>
Finansielle omløpsmidler			
Aksjer og aksjefond	3	621 431 070	465 247 493
Rentepapirer	4	1 960 720 657	1 536 189 741
Finansielle derivater	5	<u>0</u>	<u>1 045 227</u>
Sum finansielle omløpsmidler		<u>2 582 151 727</u>	<u>2 002 482 461</u>
Fordringer			
Kundefordringer	7	<u>16 036 217</u>	<u>44 400 611</u>
Andre eiendeler			
Bankinnskudd		<u>146 972 051</u>	<u>270 366 197</u>

Forsk.bet. kostn. og opptj. ikke mottatte innt.

Opptjente renteinntekter	26 607 341	58 989 618
Forskuddsbetalte kostnader	244 570	184 899
Sum	<u>26 851 911</u>	<u>59 174 518</u>
Sum eiendeler	<u>3 244 265 942</u>	<u>2 868 483 233</u>

Ansvarlig kapital, forsikringsmessige avsetninger og gjeld

Ansvarlig kapital

Garantifond	12, 14	78 714 798	0
Udekket underskudd		0	-131 195 224
Sum ansvarlig kapital		<u>78 714 798</u>	<u>-131 195 224</u>

Kursreguleringsfond

	<u>0</u>	<u>0</u>
--	----------	----------

Forsikringsmessige avsetninger

Pensjonsfond	8	2 953 357 823	2 873 708 817
Administrasjonsfond	9	118 134 224	114 948 175
Premiefond	10	79 908 985	0
Sikkerhetsfond	11	4 542 726	7 484 229
Sum forsikringsmessige avsetninger		<u>3 155 943 758</u>	<u>2 996 141 221</u>

Gjeld

Annen gjeld		<u>9 607 386</u>	<u>3 537 235</u>
-------------	--	------------------	------------------

Sum egenkapital og gjeld

	<u>3 244 265 942</u>	<u>2 868 483 233</u>
--	-----------------------------	-----------------------------

Note 1 Regnskapsprinsipper

Regnskapet er så langt det passer satt opp i overensstemmelse med Forskrift om årsregnskap m.m. for pensjonskasser fastsatt 27.02.2001 og regnskapslov gjeldende fra 01.01.1999.

Pensjonspremier

Pensjonspremier inntektsføres etter hvert som de opptjenes. Innbetaling av pensjonspremier skjer etterskuddsvis hvert kvartal.

Renter

Renter inntektsføres etter hvert som de opptjenes.

Utlån

Bolig- og forretningslån er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2003.

Obligasjoner som holdes til forfall

Obligasjoner som holdes til forfall, er klassifisert som anleggsmidler og vurdert til kostpris korrigert for resultatført over-/underkurs. Over-/underkurs på kjøpstidspunktet resultatføres over obligasjonens gjenværende løpetid.

Finansielle omløpsmidler

Aksjer og rentepapirer klassifisert som omløpsmidler er vurdert til virkelig verdi pr. 31.12.2003. Virkelig verdi er lik markedsverdi pr. 31.12.2003.

Verdipapirer er vurdert som én portefølje. Urealisert gevinst eller tap i porteføljen fremkommer som forskjellen mellom sum anskaffelseskost og sum markedsverdi. Netto urealisert gevinst i porteføljen avsettes til kursreguleringsfondet. Netto urealisert tap i porteføljen utgiftsføres.

Note 2 Obligasjoner som holdes til forfall

Tall i hele 1000

Utsteder	Pålydende verdi	Kostpris	Bokført verdi	Markedsverdi	Forskjell mellom bokført verdi og pålydende
Statsgaranterte	170 000	165 477	166 982	187 516	3 018
Bank/finans	60 000	58 493	58 750	68 261	1 250
Kommune/fylke	50 000	50 125	50 124	51 415	-124
Sum obligasjoner som holdes til forfall:	<u>280 000</u>	<u>274 095</u>	<u>275 856</u>	<u>307 192</u>	<u>4 144</u>
Bokført verdi 01.01.2003:	224 935				
Tilgang 2003:	50 125				
Årets periodiserte over-/underkurs:	<u>796</u>				
Bokført verdi 31.12.2003:	<u>275 856</u>				

Alle obligasjoner som holdes til forfall, er børsnotert og utstedt i NOK. Effektiv rente på obligasjoner som holdes til forfall, er 6,64 %. Effektiv rente er beregnet på grunnlag av effektiv rente på det enkelte papir. Denne vektet i forhold til det enkelte papirs kostpris og summeres. Forskjellen mellom bokført verdi og pålydende resultatføres over obligasjonenes gjenværende løpetid.

Note 3 Aksjer/aksjefond

Aksjer:

Selskap	Kostpris	Bokført verdi
Frontline LTD	1 970 993	6 665 918
Kværner ASA	14 595 223	2 631 265
Norsk Hydro	62 731 760	70 140 493
PGS ASA	12 624 693	1 217 060
ProSafe ASA	3 939 431	5 695 000
Statoil	35 527 055	38 159 875
TGS Nopec Geophysica	1 888 627	1 801 800
Norske Skog A	18 211 481	19 888 200
Golar LNG	1 997 767	2 865 000
Kongsberg Gr.ppen AS	1 541 697	1 802 000
Odfjell ASA A	466 410	902 800
SAS AB	3 823 934	3 505 200
Stepstone	7 735 526	51 040
Stolt Nielsen (NOK)	6 680 549	3 084 800
Tomra Systems	18 696 902	8 284 660
Veidekke	1 302 894	1 281 150
Western Bulk Carrier	5 575	1 690
Wilh. Wilhelmsen A	1 057 170	1 105 000
Ekornes	2 645 230	4 624 800
Expert Eilag	245 490	167 500
Royal Caribbean Cr.	17 613 193	19 983 600
Schibsted	6 196 956	6 549 400
Orkla ASA	32 648 531	37 322 414
Amersham plc	6 788 142	10 267 200
PhotoCure ASA	1 983 860	756 000
DnBNor	39 886 715	47 006 282
Olav Thon Eiendomsse	1 095 269	1 475 000

Steen & Strøm	1 775 117	1 922 800
Storebrand Ord.	16 353 835	14 297 660
EDB ASA	3 542 953	2 302 893
Ementor ASA	13 421 287	1 353 521
Fast	1 122 611	2 117 000
Komplett ASA	796 390	730 000
Nera	4 269 417	2 241 023
Opticom ASA	13 914 148	836 360
Tandberg ASA	7 568 170	7 550 900
Tandberg Television	5 638 505	2 119 920
Telecomputing ASA	439 728	190 500
Total Sports Online	2 250	2 250
Visma	2 481 423	2 405 300
VMetro	2 094 078	624 000
Telenor ASA	20 786 334	23 142 000
Sum norske aksjer	398 107 316	359 071 273

Aksjefond

Selskap	Kostpris	Bokført verdi
Orkla Inv. Fund	76 359 560	77 602 325
Barclays World Index	141 974 500	106 048 715
Pictet Pan European	94 618 601	78 708 756
Sum norske og utenlandske aksjefond	312 952 660	262 359 797
Sum aksjer og aksjefond	711 059 976	621 431 070

Note 4 Rentepapirer

Utsteder	Kostpris	Markedsverdi
Bank og finans	849 775 757	859 742 036
Kommune/fylke	120 931 758	125 994 171
Statsgaranterte	964 387 331	974 984 450
Sum rentepapirer omløpsmidler	1 935 094 846	1 960 720 657

77,5 % av rentepapirer klassifisert som omløpsmidler er børsnoterte. Alle rentepapirer klassifisert som omløpsmidler er utstedt i NOK. Effektiv rente er 2,31 %.

Note 5 Finansielle derivater

Pensjonsordningen kan i utgangspunktet kun investere i børsnoterte (standardiserte) derivater, og underliggende papirer må være verdipapirer som ordningen kan investere i etter de retningslinjene som gjelder for investeringene. Ikke-standardiserte derivater (Over The Counter-derivater) kan kun benyttes til sikringsformål. Det kan ikke inngås avtaler som innebærer forpliktelser om salg av underliggende papirer dersom disse ikke allerede disponeres. Dersom det ved investering i indekser ikke er hensiktsmessig å benytte fondsandeler, kan eksponeringen tas gjennom derivater.

Aksjeporteføljen var i 2003 sikret i derivatmarkedet mot store verdifall. Sikringen ble gjort i opsjonsmarkedet med den amerikanske S&P 500 indeksen som underliggende. Det ble i løpet av 2003 i tillegg kjøpt 40 kontrakter på futures og 100 kontrakter på salgsopsjoner på utenlandske aksjeindekser. Pr. 31.12.2003 hadde pensjonsordningen ingen kontrakter på derivater.

Note 6 Bolig- og forretningslån

Pensjonsordningen yter lån til sine medlemmer. Bolig- og forretningslån er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2003. Det foretas ingen tapsavsetning på utlån da tapene for utlånsvirksomheten erfaringsmessig er meget små. Det er ingen kjente usikre fordringer i utlånsporteføljen pr. 31.12.2003.

Låntagere med boliglån er delvis dekket av en gjeldsforsikring hvor pensjonsordningen er selvassurandør. Det er ikke foretatt avsetninger for mulige erstatningstilfeller pr. 31.12.2003 siden antall erstatningstilfeller og beløpene knyttet til disse har vært svært lave de senere årene.

Låneporteføljen spesifiseres således:

	Lån til bolig	Statsgaranterte gjeldsbrevlån	Lån til apoteklokaler	Totalt
Antall	579	51	27	657
Beløp	128 577 337	37 745 196	30 075 552	196 398 085

Rentesatsene var pr. 31.12.2003 for boliglån 3,50 % og 3,75 % for statsgaranterte gjeldsbrevlån og lån til apoteklokaler.

Tap mv på utlån	2003	2002	2001	2000
Avskrevet hovedstol	26 423	0	0	72 191
Avskrevet hovedstol, gjeldsforsikring	248 242	55 410	0	0
Avskrevet renter	1 126	0	0	0
Avskrevet renter, gjeldsforsikring	2 081	185	0	0
Innbetalt tidligere avskrevet	0	0	0	-276
Differanse ved sluttoppgjør	0	0	0	5 911
Sum	277 872	55 595	0	77 826

Det er ingen misligholdte lån pr. 31.12.2003.

Note 7 Kundefordringer – tap på kundefordringer

Kundefordringer er bokført med kr 15 761 217 og består av:

Kundefordringer knyttet til premieinntekter:	15 429 185
Kundefordringer lån:	807 032
Avsetning for mulige tap:	- 200 000
Sum kundefordringer:	16 036 217

Kundefordringer er bokført til pålydende verdi pr. 31.12.2003 med fradrag for avsetning for mulige tap.

Bokført tap på fordringer spesifiseres som følger:

Realisert tap på fordringer:	5 352
Endring avsetning for mulig tap:	200 000
Bokført tap på fordringer:	205 352

Note 8 Pensjonsfond

Pensjonsordningen for apoteketaten er kun pliktig til å gjennomføre aktuarberegning av fremtidige forpliktelser hvert femte år. Styret har likevel valgt å foreta årlige aktuarberegninger.

Estimatet for beregning av avsetning følger regelverket for private pensjonskasser. Det benyttes en grunnlagsrente på 3 %. Uføreforutsetningen er basert på K1963-grunnlaget styrket med 100 %.

Pensjonsfondet svarer til de beregnede pensjonsforpliktelsene i forsikringsteknisk oppgjør. Dette skal dekke de fremtidige pensjoner opptjent av ordningens medlemmer.

Inkludert i de forsikringsmessige avsetningene er avsetning til fremtidig Avtalefestet pensjon for aktive medlemmer med ca. kr 265 millioner. Et minste krav til avsetning fra Kredittilsynet, som gjelder for private pensjonskasser, ville ikke inkludert avsetning for Avtalefestet pensjon for aktive medlemmer.

Note 9 Administrasjonsfond

Administrasjonsfondet skal dekke framtidige kostnader for administrasjon av utbetalinger av dagens påløpte pensjonsytelser. Fondet er pliktig for private pensjonskasser og skal utgjøre 4 % av pensjonsfondet. Pensjonsordningen for apoteketaten har valgt å følge reglene for private pensjonskasser og foretatt avsetning tilsvarende 4 % av pensjonsfondet.

Note 10 Premiefond

Premiefondet tilsvarende pensjonsordningens overdekning. Dette fondet representerer premier utover det som er nødvendig for å dekke pensjonsordningens forpliktelser. Premiefondet tilhører forsikringstakerne

og kan disponeres til å dekke fremtidige pensjonsforpliktelser, herunder premiebetaling og andre tilskudd.

Private pensjonskasser underlagt Kredittilsynet kan velge å vedtektsfeste at inntil 35 % av overskuddet kan holdes tilbake i selskapet som egenkapital. I slike tilfeller reduseres avsetningen til premiefondet tilsvarende. I regnskapet for Pensjonsordningen for apoteketaten er hele overskuddet utover dekning av tidligere års underskudd og avsetning til garantifond avsatt til premiefond.

Premiefondets anvendelse fremkommer således (i hele tusen):

	2003	2002	2001	2000	1999
Premiefond pr. 01.01.:	0	0	11 867	0	94 503
Avsetning til premiefond:	79 909	0	0	11 867	0
Til dekning av underskudd:	0	0	- 11 867	0	- 94 503
Avsatt til garantifond:	0	0	0	0	0
Effekt av endret regnskapsprinsipp:	0	0	0	0	0
Premiefond pr. 31.12.:	79 909	0	0	11 867	0

Note 11 Sikkerhetsfond

Sikkerhetsfondet skal være en buffer mot uforutsette endringer i risikoforløpet. Fondet er pliktig for private pensjonskasser og skal utgjøre 20 % av følgende sum: 1 % av sikret årlig pensjonsbeløp, eksklusive uførepensjon, og 2 % av årlig uførepensjon. Sikkerhetsfondet kan forhøyes med 50 %. Pensjonsordningen for apoteketaten har valgt å følge reglene for private pensjonskasser og etablert et sikkerhetsfond forhøyet med 50 %.

Note 12 Garantifond

Garantifondet beregnes i henhold til kravene for kapitaldekning, se note 14, og skal være pensjonskassens ansvarlige kapital. Dette er et lovbestemt krav til private og kommunale pensjonskasser, men ikke for Pensjonsordningen for apoteketaten. Styret har likevel valgt å beregne kapitaldekningskravet for å vise ordningens økonomiske stilling basert på de retningslinjer som gjelder for private og kommunale pensjonskasser og for å bedre sammenlignbarheten mot slike pensjonskasser. Beregnet krav til garantifond pr. 31.12.2003 er kr 78 714 798.

Note 13 Disponering av årets resultat

Av årets overskudd på kr 209 910 022 går kr 131 195 224 til å dekke udekket underskudd fra tidligere år og kr 78 714 798 avsettes til garantifond.

Premiefondet og garantifondet er pr 31.12.2003 totalt ca kr 158,6 millioner. og utgjør ordningens overdekning og ansvarlige kapital. Inkludert i de forsikringsmessige avsetningene er avsetning til fremtidig Avtalefestet pensjon, og alderspensjonering i henhold til 85-årsregelen, for aktive medlemmer med ca kr 265 millioner Et minste krav til avsetning fra Kredittilsynet, som gjelder for private pensjonskasser, ville ikke inkludert avsetning for Avtalefestet pensjon og pensjonering etter 85-årsregelen for aktive medlemmer. Eksklusive denne avsetningen ville overdekning og ansvarlig kapital i ordningen vært totalt ca kr 423,6 millioner og ca kr 344,9 millioner utover de krav til egenkapital og forsikringsmessige avsetninger som følger av reglene for private pensjonskasser.

Note 14 Beregning av kapitaldekningskrav

Beregningsgrunnlaget for ansvarlig kapital pr. 31.12.2003 er som følger:

Sertifikater & Obligasjoner	Balanse	Risikovekt	Risikovektet balanse	Risikovektet beregningsgrunnlag 8%
Stat og sentralbank	1 078 379 665	0	0	0
Plasseringer i statsforetak	69 304 131	0,1	6 930 413	554 433
Offentlig sektor utenom stat og sentralbank	178 932 673	0,2	35 786 535	2 862 923
Innenlandske finansinstitusjoner og utenlandske kredittinstitusjoner	934 652 694	0,2	186 930 539	14 954 443
Bokført verdi av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	0	1	0	0
Plasseringer i industri eller øvrig næringsvirksomhet	0	1	0	0

Sum	2 261 269 163		229 647 487	18 371 799
Innskudd i bank	146 972 051	0,2	29 394 410	2 351 553
Aksje/Fondsinvesteringer	621 431 069	1	621 431 069	49 714 486
Bolig- og forretningslån				
Utlån til annet enn bolig garantert av stater/sentralbanker	37 745 196	0	0	0
Utlån til bolig innenfor 80 prosent av forsvarlig verdigrunnlag.	128 577 337	0,5	64 288 669	5 143 093
Andre utlån til annet enn bolig	30 075 552	1	30 075 552	2 406 044
Sum	196 398 085		94 364 221	7 549 138
Tidsavgrensede eiendelsposter				
Kundefordringer	16 036 218	0,5	8 018 109	641 449
Andre fordringer	0	0,5	0	0
Opptjente renteinntekter	1 914 786	0,5	957 393	76 591
Opptjente premier	0	0,5	0	0
Forskuddsbetalte kostnader	244 570	0,5	122 285	9 783
Sum	18 195 574		9 097 787	727 823
Totalt	3 244 265 942		983 934 973	78 714 798

8 % av risikovektet balanse utgjør kr 78.714.798

Note 15 Premieinnbetalinger

Det er innbetalt kr 249 914 771 i premie fra medlemmene i 2003. Til sammenligning er det bokført premieinntekter med kr 216 614 338. Forskjellen mellom premieinntekter og premieinnbetalinger består av endringen i premier som er fakturert, men ikke betalt og periodisering av premieinntekter.

Note 16 Pensjoner

Av utgiftsførte pensjoner utgjør kr 624 285 avskrivninger i forbindelse med for mye utbetalte pensjoner. Tilsvarende tall for 2002 var kr 494 309.

Note 17 Andre driftskostnader

Det er i 2003 utgiftsført kr 17 394 293 for kjøp av tjenester i forbindelse med administrasjon av Pensjonsordningen for apoteketaten, herunder kostnader til regnskapsføring, aktuærtjenester og fondsforvaltning. Videre er det utgiftsført kr 450 114 i konsulentbistand og revisjon. Øvrige driftskostnader utgjør kr 586 539 og består av honorar til styret, gebyrer og omkostninger knyttet til verdipapirporteføljen og diverse kostnader.

Note 18 Kapitalavkastning

Avkastning for totalporteføljen beregnet etter Hardy`s formel utgjør:

År:	2003	2002	2001	2000	1999
Avkastning i %:	10,08	- 2,36	- 0,20	4,67	12,01

Note 19 Resultatanalyse mot budsjett

Pensjonsplanendringer:	0 MNOK
Renteresultat:	120 MNOK
Forsikringsteknisk resultat:	160 MNOK
Administrasjonsresultat:	0 MNOK

Resultatene er målt mot en premiemodell som i 2003 var basert på en avkastning på 6,0 % p.a., forventet lønnsvekst på ca. 5,0 % p.a. og pensjonsregulering på ca. 4,5 % p.a. Gevinst i forsikringsteknisk resultat skyldes i hovedsak lavere regulering av pensjonene i ordningen enn forutsatt. Dette førte til en kostnadsbesparelse på ca. 110 MNOK.

7 BESTANDS- OG BEVEGELSESTATISTIKK

TABELL A:
Bestand for alle pensjonsarter pr. 31. desember 2003

Pensjonsart	Menn		Kvinner		Totalt	
Ordinær alderspensjon	169	45,2 %	1 148	49,1 %	1 317	48,6 %
Avtalefestet Pensjon	18	4,8 %	123	5,3 %	141	5,2 %
Uførepensjoner	42	11,2 %	908	38,9 %	950	35,0 %
Ektefellepensjoner	131	35,0 %	142	6,1 %	273	10,1 %
Barnepensjoner	14	3,8 %	15	0,6 %	29	1,1 %
Alle pensjonsarter	374	100,0 %	2 336	100,0 %	2 710	100,0 %

TABELL B:
Utbetalte pensjoner i 2003
(Beløp i millioner kroner)

Pensjonsart		Brutto utbetalt		Samordningsfradrag		Netto utbetalt	
Alderspensjon og avtalefestet pensjon	Menn	43,6	15,6 %	24,5	15,4 %	19,1	15,7 %
	Kvinner	122,2	43,5 %	65,7	41,3 %	56,5	46,5 %
	Totalt	165,8	59,1 %	90,2	56,7 %	75,6	62,2 %
Uførepensjon	Menn	5,6	2,0 %	3,9	2,5 %	1,7	1,4 %
	Kvinner	85,0	30,3 %	53,1	33,4 %	31,9	26,3 %
	Totalt	90,6	32,3 %	57,0	35,9 %	33,6	27,7 %
Ektefellepensjon	Enkemenn	3,6	1,3 %	2,5	1,6 %	1,1	0,9 %
	Enker	19,2	6,8 %	9,2	5,8 %	10,0	8,2 %
	Totalt	22,8	8,1 %	11,7	7,4 %	11,1	9,1 %
Barnepensjon	Menn	0,7	0,2 %	0,1	0,1 %	0,6	0,5 %
	Kvinner	0,7	0,3 %	0,1	0,1 %	0,6	0,5 %
	Totalt	1,4	0,5 %	0,2	0,1 %	1,2	1,0 %
Alle pensjonsarter	Menn	53,5	19,1 %	31,0	19,5 %	22,5	18,5 %
	Kvinner	227,1	80,9 %	128,1	80,5 %	99,0	81,5 %
	Totalt	280,6	100,0 %	159,1	100,0 %	121,5	100,0 %

TABELL C:
Alderspensjon/AFP - bevegelse

	Menn	Kvinner	Sum
Bestand 31.12.2002	190	1202	1 392
Samlet tilgang	10	106	116
Samlet avgang	13	37	50
Bestandsøkning i 2003	-3	69	66
Bestand 31.12.2003	187	1 271	1 458

**TABELL D:
Ektefellepensjon - bevegelse**

	Menn	Kvinner	Sum
Bestand 31.12.2002	122	139	261
Samlet tilgang	16	10	26
Samlet avgang	7	7	14
Bestandsøkning i 2003	9	3	12
Bestand 31.12.2003	131	142	273

**TABELL E
Barnepensjon – bevegelse**

	Menn	Kvinner	Sum
Bestand 31.12.2002	15	12	27
Tilgang	2	5	7
Avgang	3	2	5
Bestandsøkning i 2003	-1	3	2
Bestand 31.12.2003	14	15	29

**TABELL F:
Uførepensjon – bevegelse**

	Menn	Kvinner	Sum
Bestand 31.12.2002	40	813	853
Samlet tilgang	6	154	160
Samlet avgang	4	59	63
Bestandsøkning i 2003	2	95	97
Bestand 31.12.2003	42	908	950

**TABELL G:
Uførepensjon fordelt på uføregrad**

	Menn	Kvinner	Totalt
25 %	0	16	16
50 %	4	169	173
75 %	0	3	3
100 %	37	568	605
Andre uføregrader	1	152	153
Totalt	42	908	950